

PŠEPŠOSENJE | Wustajeńca z ředa Hommage à Jan Buk (III): Tomasz Mielech: Na siłdach dopomnješa – Serbske kulturne derbstwo we wójewództwie Dolna Šlasyńska

Kuratorka: dr. Lidia Głuchowska
29.11.–6.02.2024 | bėrow Lichotnego stata Sakskeje, Wrocław

Cas wustajenja jo pódlejšy aż do kńca januara 2024.
Aby ju woglėdaš mógali, wobrošćo se pšosym na: anna.leniart@pl.sachsen.de

Wustajeńca kontaktowych fotografijow Tomasza Mielecha w zwėzowańskem bėrowje Lichotnego stata Sakskeje we Wrocławju jo źěl wėdomnostno-wumėlskego projekta „Hommage à Jan Buk“ (2022–2025), kótaryž jo Institut za wizuelne wumėlstwa university Zielona Góra pód wėdomnostnym nawjedowanim dr. Lidije Głuchowskeje iniciėrował.

Toš te fotografije, kótarež su se rownocasnje z nastašim projektoweje ideje pšiwzeli, pokazuju zgubjenje tradicijelneje architektury w pódzajtšnej Łużyce – w tšikrajowem rožku Pólska, Nimska a Česka republika. Jich zawóstanki namakaju se w jsach ako Bogatynia [Reichenau in Sachsen] a Działoszyn [Königshain], kótarež su byli wopór wutwarjenja turówołowego górnistwa. Dom, kótaryž jo se z Wiganic Żytawskich [Weigsdorf (bei Zittau/CZ, HSB: Žitawa)], kótaryž jo žinsa jano hyšći dyk na geografiskej kórše, do Zgorzelca pšepoložył, jo sedło towaristwa „Dom Kołodzieja“, kótarež se procujo wó zasejnatwał toš teje wuludnjoneje jsy .

Ako někotare druge wót Tomasza Mielecha w toš tych stronach do nimjernosci zapisane jsy – Białopole [Sommerau] abo Zatonie [Seitendorf] – su se Wiganice južo pšisamem dopolnje w pširože zgubili. Druge, ako něga sławne kupjele Opolono Zdrjo [Bad Oppelsdorf], pónėcom rozpaduju. Toš te strony laže w njepóšrednej bliskosci dweju městowu Via Regia Lusatica, kótarež górnolužyski zwėzłk šesćiměstow twórjachu – Zgorjelc a Żytawa. Mėsto Bogatynia jo wujšło ze stareje lužyskeje ředoweje jsy Rychłów (južo 1262 naspomnjete), kótarež laży pšć rėce Miedzianka [ni.: Kupper], pšaweje pširėki Łužyskeje Nysy. Zajmne architektoniske znamje su lužyske tykowane domy, kenž su za architekturu 17. a 18. stolėša charakteristiske.

Wustajeńca Tomasza Mielecha korespondėruje z do tego w Chóšebuzu organizėrowaneju wustajeńcu „Hommage à Jan Buk (II): Pó wuglu – woblica a krajiny Łużyce“ a z pódtitelom aktualneje retrospektiwy reformacije serbskego wumėlstwa Jan Buka „Wšykno jo krajina“ w mėšćańskem muzeju Wrocław/kralojski palast. Wóna stoj teke w tematiskem zwisku z někotarymi twórbami wustajeńce, kótaraž jo tuchylo w mėšćańskem arsenalu wižeš – „Hommage à Jan Buk (II): Pšichylone“, na kótarež jo 42 wumėlcow Akademije řednych wumėlstwow we Wrocławju a Instituta za wizuelne wumėlstwa na uniwersiė Zielona Góra wobžėlonych. Někotare z nich póšėguju se w swóich twórbach na kartografiju, stawizny a symbole Łużyce, wót kótarež laży źěl žinsa we wójewództwoma Dolna Šlasyńska (pódzajtšna Górna Łużyca) a Lubuski kraj (pódzajtšna Dolna Łużyca).

Wustajeńca jo se wótworila we wobłuku mjaznarodnego sympoziuma „Serbski mólař Jan Buk – w kontekście Wrocławja“. Jo byla góžba, pódas komprimėrowany wid na stawizny a pšibytnosc wumėlstwa w pólskich pódwjacornych stronach a lėpjeje rozmėš dynamiku pólsko-serbsko-nimskich kulturnych póšėgow w granicy pšestupujucem regionje Łużyca .

Tomasz Mielech

– 1973 narožony w Jelenjejj Górze. Wón jo studėrował filozofiju na uniwersiė we Wrocławju. Wót 2006 jo člonek Zjednošėnstwa pólskich wumėlcow a fotografow. W kulturnem centrumje Jelenjeje Góry nawjeduju wón wót lėta 2018 galeriju Korytarz a Šulu za fotografiju Jelenjeje Góry. Wón jo kurator a organizator wustajeńcow a dwójrazny dobyšař Biennale za górowu fotografiju Jelenjeje Góry. W swójom źėle ma lubjeje klasisku fotografiju, kótaraž gótuje se z wjelikoformatowymi kamerami a pšć kótarež nastawa wobraz na swėtłocujucych materialijach. Wón angažėruje se za fotografiske wukubłanje a spėchowanie klasiskich fotografiskich technikow.

W dwėma kupkowyma wustajeńcama pokazuju Tomasz Mielech swóje twórbje gromaže ze serbskim mólařom Janom Bukom, w drugich – wėcej razow – gromaže ze serbskim fotografom Jürgenom Maćijom. Ako Mielech su zwėšćili lužysku krajinu w procesu pšetwórnjenja pšez wjelike wudobywanje wugla.

„Zgubjenje jo w tak pomjenjonych zasej dobytych stronach norma a wšedna nastupnosć. [..] Dla górnistwa na pólskem boce su se někotare jsy dopolnje zgubili – mjazy nimi křarchoby, cerkwje, palasty a w tych stronach jadnorazne a tradicijelne lužyske twarjenja. Pšed nic pšedlujkim casom su se zgubili Wiganice Żytawskie – jedna z kradu njewšednych jsow, a pšed tym Rybarzowice [Reibersdorf], Biedrzychowice Górne [Friedersdorf], Strzegomice [Dornhennersdorf], Zatonie a Turowsów [Türchau]. Mózomy se z tym faktom troštowaš, až jo na nimskem boce 72 jsow dopolnje zgubiło, žėlnje 38. Proces žo dalej – pšed někotarymi lėtami jama Turów spóžřela wjas Białopole, a žinsa póžerajo wóna źěl jsy Opolono Zdrój. [..] Rownož gmejna Bogatynia [..] pomėrnje bogata byla, njejo toš to bogatstwo z gołym wóckom widobne. Zachadnosć zda se how wót pomėrnje mjeńšego wuznama byš – což licy, jo tak pomjenjone wuwisė, wótergi za kuždu plašiznu za region [..].“

Tomasz Mielech

„Kołowokoło jamy a milinařnje Turów stej se wutwóřilej antropogena – wót cłowjeka zmėnjona – krajina a tak pomjenjona energijowa krajinu, kótaraž zwisujo z pšetwórnjenim wobswėta na kńcu wudobywanja brunice a wuwisła industrialneje infrastruktury. [..] Swėt Górneje Łużyce, wót kótaregož we wustajeńcy prezentėrowane fotografije pšedstajiju někaku wašnju jednu synekdoche, wóstanjo na taki part, napněty mjazy wšakimi mėřitkami a casami – zajžonosći a njeznatego pšichoda, kótaregož wobcerjenja se kresle na woklonje w transformatiwnem procesu dekarbonizacije a pokazuju rekultiwėrowanja górnolužyskego teritorija x.“

Katarzyna Majbroda

Repr. a citaty z: *Tomasz Mielech. Śladami pamięci*, Jelenia Góra 2022, bžez S., Cover, ISBN 978-83-951303-6-6

Foto: Tomasz Mielech, *Dom Kołodzieja, Zgorzelec. Zasejzjednošenje něgajšnych wobydlařow rozpušćoneje jsy Wiganice*, 21.05.2022.

Pširuwuj film: COTTBUS Hommage Fotoausstellung und Symposium: <https://www.youtube.com/watch?v=84YS0KJl0M&t=49s>